

Բ Ի Ի Ր Ա Կ Ն

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԻՊ. ՏԱՐԻ

1 ՄԱՐՏ 1906

ԹԻԻ 5

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Զեղծում մը

×

Քանի մը ամիս առաջ, համեստ խանութպան մը, որ վերջերս սնանկացող մեծաշարուստ կարծուած վաճառատան մը 300 ոսկիի չափ առանց փոխարէնի թուղթ տուած էր, ըստխտեցաւ փակել իր գործը, որ լաւ վիճակ մը ունէր եւ լաւագոյն ապագայ մը կը խոստանար: Անցեալ շաբթու, Առեւտրական Դատարանին հրամանաւ, ածուրդով ծախուեցաւ այդ խանութպանին ունեցած վաճառքը, պահանջատէրերուն մէջ բաժնուելու համար:

Առանց փոխարէնի ստորագրութիւն տալու պատճառաւ, — որ առեւտրական յոռի գործողութիւն մըն է —, այս տարի Պոլսոյ հրապարակին վրայ բաւական թիւով առեւտրականներ քիչ շատ վնասուեցան: Ոմանք մեղադրեցին այդ անձերը ու մինչեւ իսկ այս գործողութիւնը չարաչափութեան վերագրեցին, մինչդեռ այդ առեւտրականները իրապէս արգահատելի էին, որովհետեւ մեծ մասամբ բարեացակամութեան անխորժ զոհերն եղան: Առեւտուրի մէջ նեղուած բարեկամի մը օգնելը ընկերային պարտականութիւն համարելով, ինչպէս երբեմն իրենց դրամը, այնպէս ալ, եւ քիչ մը աւելի գիւրդութեամբ, տուին իրենց ստորագրութիւնը, ինչ որ անտարակոյ պիտի չընէին, եթէ գիտնա-

յին թէ բնական բերմամբ ու տնտեսական հետեւանքով այդ գործողութիւնը բարիք մը չէ, այլ գրէթէ առհասարակ սնանկութեան ճամբու մէջ գտնուողի մը աջակցիլ է, հրապարակին առեւտրական կարգադրանքները խանգարել է, որով միշտ զեղծում մըն է և ոչ երբեք օրինական գործողութիւն մը:

Բացատրենք թէ ինչո՞ւ այսպէս է. —

Առանց փոխարէնի ստորագրութիւն մը տուողը եթէ խորհի որ ինչ վիճակի եւ ո՞ր պարագաներու մէջ գտնուող մը իրեն կը դիմէ թուղթ մը ստորագրել տալու, պիտի տեսնէ որ երկու աւելիներով առանց փոխարէնի թուղթ կ'ուզուի. —

1. Առեւտրական նեղ վիճակ մը ծածկելու, և

2. Երեւակայական շահաւոր առուտուր մը ընելու համար:

Առաջին պարագային՝ այդ առեւտրականը նախ ինք վարի չունի ուղղակի իր ստորագրութեամբ գրամ կարենալ հայթայթելու համար, երկրորդ՝ չունի իրական թուղթեր զորս զեղչել տայ, երրորդ՝ չունի տրամադրելի վաճառք մը զոր ծախելով դրամի վերածէ եւ վերջապէս զուրկ է դժբաժանն ամէն միջոցներէ եւ իր նիւթական վիճակը պարտրկելու համար ուրիշ ճար մնացած չէ իրեն բայց եթէ առանց փոխարէնի թուղթեր առնել և զեղչել տալ: Փորձեր ու օրինակներ ցոյց տուած են թէ այս միջոցը բնաւ իրական դարման մը չէ եղած դրամական անձկութեան մէջ գտնուող առեւտրականի մը համար, ընդհակառակն անոր պարտքը աւելի շատցնելու ծառայած է, և հետեւանքը գրէթէ առանց բացառութեան սնանկութիւն եղած է:

Երկրորդ պարագան աւելի ծանրակշիւ է: Թողունք որ շատ անգամ յաջող ու փայլուն կարծուած առեւտրական գործեր օգային են: Եթէ իրապէս շահաւոր եւ օգտակար ալ ըլլան, գործի ընթացքին մէջ կուգան այնպիսի առեւտրական պարագաներ ուր պէտքը կ'ըդացուի իրական դրամագլուխ մը, որուն դերը չեն կրնար կատարել ո՛չ վարկը և ո՛չ ալ առանց փոխարէնի թուղթով հայթայթուած դրամը: Եական է գիտնալ որ ո՛չ թէ թուղթ-դրամը, այլ նոյն խակ հնչուն դրամը առեւտուրի մէջ արժէք մը չունի եթէ արտագրութիւն մը կամ վաճառք մը չներկայացնէ:

Երբ մէկէ մը ոսկի մը փոխ կ'առնենք, այդ դրամը ոսկի
ըլլալուն համար չէ որ կ'առնենք, այլ որովհետեւ անով ար-
տադրութիւն մը, զգեստ մը, կարասի մը կը գնենք, որով
մեր փոխառութիւնը եթէ երեւութապէս դրամն է, սակայն
իրապէս այն արտադրութիւնն է զոր պիտի գնենք կամ
գնած ենք ու փոխարէնը պիտի վճարենք: Դրամը առևտու-
րի մէջ փոխանակուած վաճառքները չափելու գործիք
մըն է որ երկրի մը մէջ կը գտնուի այդ երկրին առևտրա-
կան գործառնութեանց համեմատութեամբ: Հաշիւ եղած է որ
երկրի մը արտադրութեանց շրջաբերութիւնը դրամի որոշ-
եալ քանակութեամբ մը միայն կ'ըլլայ եւ եթէ երկրին մէջ
այդ որոշեալ քանակութենէն աւելի դրամ գտնուի, անգործ
կը մնայ: Ենթադրենք որ մեր երկրին արտադրութիւն-
ները փոխանակելու, շրջաբերելու համար մէկ միլիոն ոսկի
արժէքով դրամ կը բաւէ: Եթէ առանց երկրին արտադրու-
թիւնը աւելցնելու, այդ դրամին քանակութիւնը աւելցը-
նենք, օրինակի համար մէկ միլիոն ոսկի դրամին վրայ 500
հազար ոսկի աւելցնենք, այդ վերջին գումարը անգործ կը
մնայ, չի շրջաբերիր, որովհետեւ այդ դրամը չափ մըն է,
գործիք մըն է: Երբ չափին նիւթը, այսինքն արտադրու-
թիւնը չկայ, չափը անգործ կը մնայ ու այս պարագային
հարկ կ'ըլլայ դրամը արտածել: Ասամ Սմիթ ըսած է որ դը-
րամը՝ ցորենի փոխադրութիւնը դիւրացնող միջոց մըն է,
բայց ինքնին ցորենի հատիկ մը իսկ չի կրնար արտադրել:

Այդ, երբ հնչուն դրամն իսկ առանց արտադրութեան
արժէք մը չունի, ի՞նչ արժէք կ'ունենան առևտր. թուղ-
թերը, եթէ իրիւր փոխարէն չունենան վաճառք մը, իր
մը: Այդ եղանակաւ հայթայթուած դրամով ի՞նչ ապահովու-
թեամբ կարելի է առևտ. գործի մը ձեռնարկել: Ամէն ան-
գամ տեսնուած է փորձով ու օրինակներով թէ այդ առևտ.
ձեռնարկները, ամէնէն լաւ ծրագրուածներն իսկ, ճախո-
ղած են մի միայն ապօրէն եղանակաւ կազմուած դրամա-
գլուխով հիմնուելուն համար:

Առանց փոխարէնի առևտր. թուղթերը, գրէթէ միշտ
զանոնք տուողին ու ստացողին մեծաթիւն ու անկման պատ-
ճառ ըլլալէ զատ, ինչպէս ըսինք, հրապարակին առևտր-

րական կարգապահութիւնն ալ կը խանդարեն։ Փանուած տրամադրելի դրամը,—որուն պաշտօնը երկրին արտադրութիւնները փոխանակելու եւ շրջաբերելու գործիք մը ըլլալու է—, յատկացուելով այս կարգի առեւտր. տնօրէն ձեռնարկներու, կը շեղի իր նպատակէն եւ ատով իրական դործառնութիւններն ալ կը մնաստին։ Մասնաւոր եթէ այդ ապօրէն գործողութիւնը քիչ մը լայն շրջանակի մէջ կատարուի, առեւտրական ընդհանուր տագնապի մը պատճառ կ'ըլլայ։

Առանց փոխարէնի երկու առեւտրականներու թուղթ հրապարակ հանելն ու գեղջելը,— որ 15—20 տարիէ ի վեր մեր մէջ մուտ գտած է —, շատ հին ժամանակներէ ի վեր ծանօթ է եւրոպիոյ մէջ։ 200 տարիներէ ի վեր *effet de complaisance* անունով գործառնութիւններ կ'ըլլան այն տեղի կարեւոր հրապարակներուն վրայ, աւելորդ է ըսել, երկրին վաճառականութեան՝ ժամանակին համեմատ՝ քիչ կամ շատ մնասներ պատճառելով։ Ընդհանրապէս շահագլխական ձեռնարկներու մէջ և գերարտադրութեան մը ատեն՝ այս միջոցին կը դիմեն։ Շահագլխը փոխանակ որոշեալ ժամուն իր հաշիւը շահով կամ մնասով մը փակելու, կ'ապասէ լաւագոյն ժամանակի մը եւ մինչեւ այն ատեն իր դիրքը կարենալ պահելու համար կ'ոտիպուի վիճակակցի մը հետ առանց փոխարէնի թուղթ հրապարակ հանել։ Այս միջոցին կը դիմէ նաեւ գերարտադրութեան մը ատեն, երբ վաճառքը առատ և գիններն ածան ըլլալուն, առեւտրականը մօտաւոր ապագայի մը մէջ բարձր գիններ ակնկալելով, կը փափաքի ժամանակ մը եւս ձեռքէ չհանել իր վաճառքը։ Սակայն խիստ քիչ անգամ իրականութիւն կը գտնեն այդ յոյսերը և գրէթէ միշտ մեծամեծ մնասներով կը զոյցուին հաշիւները։ Այդ առեւտր. թուղթերուն պատճառաւ, համեստ խանութպաններէ և հարուստ վաճառականներէ դատ, մեծ թիւով դրամական կարեւոր հաստատութիւններ ալ անանկացած են։

Ֆրանսական կառավարութիւնը անհնելով այդ կարգի թուղթերու պատճառած անխուսափելի և գէշ հետեւանքները, արգիլած է դայնս մեծ պատիժ մը տահմանելով։ 1897 Դեկտ. 3ի հրամանագրով՝ առանց փոխարէնի թուղթ

հրապարակ հանելու գործողութիւնը խարեբայութիւն կը նկատէ և պատժոյ կ'ենթարկէ : Այս կողմէ թոյլ է Անգլիոյ օրէնքը , որ այդ գործողութիւնը թէեւ ապօրէն կը նկատէ , բայց պատժոյ չենթարկեր :

Մեր երկրին առեւտրական օրէնքն ալ վաճառականը ազատ ձգած է իր գործառնութեանց մէջ , բայց ոմանք անփորձութեամբ զայն չարաչար կը գործածեն : Ամէն առեւտրական , ո՛րքան ալ բարեացակամ ըլլայ նիւթական անձկութեան մէջ գտնուող մէկ բարեկամին , կրնայ ամէն միջոցով օգնել ու աջակցիլ անոր , բայց բնաւ ստորագրութիւն տալու չէ բռանց փոխարէնի , ամենափոքր գումարի մը համար եւ առաջին ու վերջին անգամը ըլլալու պայմանաւ իսկ : Սկզբունքով ի սպառ մերժելու է այդ գործողութիւնը , որովհետեւ այն առեւտրականները , որոնք այդ կարգի թուղթեր տալերնուն պատճառաւ սնանկացած են , առաջին անգամ փոքր գումարի մը եւ մէկ անգամի համար ստորագրած են , բայց հետզհետէ շարունակուած է մինչեւ որ երկու կողմն ալ վնասուած են , իրենց հետ երբորդի մըն ալ վնաս պատճառելով անշուշտ :

ՎԱՃԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(MERCEOLOGIE)

×

Վաճառք կը կոչուին այն իրերը , որոնք մեր ո՛րեւ է մէկ պէտքը կը գոհացնեն եւ առուսուրի մէջ արժէք մը ունին :

Վաճառքները երեք տեսակի կը բաժնուին , նախնական , կէս գործուած եւ գործուած :

Այն վաճառքները , որոնք կը քաղուին , կը հաւաքուին , կը մաքրուին եւ ամանի կամ ծրարի մէջ դրուելով հրապարակ կը հանուին , կը կոչուին նախնական վաճառք , ինչպէս կաթ , արմտիք , վառելավայտ , ճարպ եւայլն :

Այն վաճառքները, որոնք քիմիական կամ մեքենական պատրաստութեան մը ենթարկուելով հրապարակ կը հանուին, կը կոչուին կէս գործուած վաճառք, ինչպէս պանիր, ալիւր, շինութեան փայտ, մետաքս եւայլն:

Այն վաճառքները, որոնք քիմիական, մեքենական եւ ձեռարուեստական օժանդակութեամբ կը պատրաստուին եւ հրապարակ կը հանուին, կ'ըսուին գործուած ապրանք, ինչպէս կերպաս, թուղթ եւայլն:

Վաճառք մը, ո՛ր տեսակի ալ պատկանի, կը պատրաստուի կենդանային կամ բուսեղէն եւ կամ հանքային նախանիւթերով, զոր բնութիւնը կը հայթայթէ մեղ:

Կենդանիները մեղի կուտան մեր սնունդին և հաղուստին նախանիւթերը: Սնունդի նախանիւթերուն մէջ առաջինն է կաթը:

Կաթին տեսակները

ԽԱՐԴԱԽՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Եւ զանոնք երեւան հանելու միջոցները

ԿԱԹԻՆ ԴԵՐԸ ՃԱՐՏԱՐԱՐՈՒԵՄՏԻ ՄԷՋ

×

Կաթը, իր հեղուկ վիճակին մէջ, վաճառականութեան համար կարեւորութիւն ունեցող նիւթ մը չէ, եւ տեղական առուտուրի միայն կը ծառայէ: Բայց պանիր, կարագ եւայլն շինուելով, առեւտրական ընդարձակ գործառնութիւններու առարկայ կ'ըլլայ: Եւրոպայի մէջ առեւտրական մեծ ընկերութիւններ կազմուած են կաթը՝ չահագործելու համար: Երեք տեսակ կաթ կայ 1. — Կովի կամ գոմէշի 2. — Ոչ

խարի եւ այծի Յ. — Իշու եւ զամբիկի: Կաթին յատկութիւնը կենդանիին տեսակէն, առատ սնունդէն եւ տարւոյն եղանակէն կախում ունի: Լաւ կաթին մէջ ջուրին քանակութիւնը հարիւրին իննսունը անցնելու չէ եւ գոնէ հարիւրին երեքը իւղ ըլլալու է: Ամէնէն աւելի կարեւորութիւն ունեցող տեսակը կովու կաթն է: Եւրոպայի մէջ կաթնտու կովերու նշանաւոր տեսակներ կան: Ահաւասիկ էն գլխաւորները իրենց յատկանիշերով. —

Հօլանտական, ուժով եւ մեծ. ճերմակ ու սև մօթով

Ձուիցերական, » չէկ մօթով

Լըմուգէն » ուսը կլոր

Ֆէմըլէն » բաց կաղնեգոյն

Պրըթոն » պղտիկ կով մը

Եւրոպայի մէջ կովերուն տեսակը ազնուացնելու եւ անոնց միան ու կաթը շատցնելու համար մրցումներ հաստատուած են, զոր օրինակ, անգլիական Պրիդիօ սեյրի Ֆարմքս ընկերութիւնը ամէն տարի մրցումներ կը կազմակերպէ եւ քննութիւնները տեղի կ'ունենան սա կերպով. կով մը ինն ամիս կաթ կուտայ, և հօրթը ծնելէն 60 օր ետքն ալ դարձեալ կ'սկսի կաթ տալ: Ընկերութեան քննիչը, հօրթին ծնելէն 40 օր վերջը, կ'սկսի քննել մրցման մասնակցող կովը եւ անոր տուած կաթին քանակութեան համար մէկ նիշ կուտայ, կաթին մէջ պարունակուած իւղին համար, — զոր ամէն անգամ կը տարրալուծէ —, 20 նիշ եւ կաթին մէջ դանուած թանձր նիւթերուն քանակութեանը համար 4 նիշ: Ասոնց զուամբէն հետզհետէ կ'իջեցնէ տասնական նիշ ամէն անգամ որ կաթը $3\frac{0}{10}$ իւղ չի պարունակեր եւ նոյնպէս 10 նիշ՝ երբ $8\frac{1}{2}\frac{0}{10}$ էն աւելի ջուր պարունակէ: Այսպէս, մինչեւ մրցանակաբաշխութեան օրը քննութիւնները կը շարունակուին եւ ամէնէն աւելի նիշ տանող կովը արծանի կ'ըլլայ մրցանակին: Մրցման ներկայացող կովերուն առթիւ քննիչներուն ներկայացուցած տեղեկագիրներէն կը տեսնուի որ ընտիր կով մը 9 ամուսն մէջ 9-12 հազար լիդր (4000 էն մինչեւ 5500 քիլօ) կաթ կուտայ, օրական 65 լիդր հաշուով: Անատուլի մէջ գոմէշը 3-9, կովը 1-3 օխա, իսկ ոչխարը 0.16-0.96 եւ այծը 1 քիլօ կաթ կուտան: Կովը Ապրիլէն մինչեւ Նոյեմբեր մարդագետնի վրայ կը ճարակի, իսկ

ձմեռը ախոռին մէջ կը մնայ: Կովէ մը վերոյիշեալ քանակութեամբ ու յատկութեամբ կաթ կթել կարենալու համար պէտք է ամառը առւոյտ, վարսակի յարդ ու եգիպտացորենի խոտ, իսկ ձմեռը չոր խոտ, վարսակի ու ցորենի յարդ և եգիպտացորեն ու բանջար տալ: Կովին ծանրութեան 9-10 0/0 քանակութեամբ տալու է այս սնունդէն, իսկ ջուր՝ օրական 80 լիւրա: Ախոռը պէտք է բլլայ ընդարձակ, որ պէսզի կովը անշարժ չմնայ և քալէ: Օրը երեք անգամ պէտք է կթել, որով թէ՛ շատ կաթ կ'առնուի և թէ՛ կաթին մէջ 12 0/0 թանձր նիւթ և 4-5 0/0 իւղ կը պարունակուին: Կաթը թարմ պահելու համար Եւրոպացիք կա՛մ կը պաղեցնեն կամ կ'եփեն զայն, որուն համար յատուկ գործիքներ ու մեքենաներ շինած են: Այն տեղերը, ուր քիչ կաթ կայ, այս մեքենաներուն պէտք չունին, կրնան տաշտի մը մէջ լեցնել կաթը ու պաղ ջուրի կամ ընթացիկ գետի մէջ պահել: Բայց շատ կաթ ունեցողներուն համար անհրաժեշտ են վերոյիշեալ գործիքները, որոնց ձեւն ու շինութիւնը սապէս է. — Երկու կայեկուած պղնձի թերթեր իրարու զուգահեռական դրուած են և անոնց միջեւ պարապ մաս մը կայ, և վարի ու վերի կողմերը ծակեր կը գտնուին: Վարի ծակէն ջուրը կը լեցնեն որ վեր կը խռթէ, և վերի ծակէն, որու վրայ դետեղուած է կաթին ամանը, վար կը հոսէ կաթը և պահ մը ջուրին հետ մնալէ ետքը, կ'իջնէ ամանի մը մէջ: Աւելորդ է ըսել որ ջուրի և կաթի ճամբաները զատ են: Այս եղանակաւ կ'եփի կաթը պաղ ջուրի տեղ 60-70 աստիճան տաք ջուր անցընելով: Նաեւ տաքցնելու յատուկ ուրիշ մեքենաներ կան, որոնք շոգիով կը տաքնան: Կաթը պաղեցնելու յատուկ մեքենաներուն է՛ն կատարեալը Շաբլիէինն է, որ մէկ ժամուան մէջ 100—150 լիւր կաթ կրնայ պաղեցնել: Կան ուրիշ մեծ գործիքներ ալ, որոնք մէկ ժամուան մէջ 1250 լիւր կաթ կը պաղեցնեն: Կաթը թարմ պահելու համար թունաւոր նիւթեր կը խառնեն անոր մէջ: Կաթը խարդախելու ձեւերը շատ են: Յիշենք մասնաւորապէս գլխաւորները իրենց հանգամանքներով. —

1. — Կաւիճ, որ կաթը կը թանձրացնէ և անոր թըթուութիւնը կը ջնջէ:

2. — Բրննալիոցի և նուշի ևն. օշարակներ, որոնք կաթը կը թանձրացնեն և ջուրին սուսը բերած կապուտութիւնը կը ջնջեն: Այս ձեւ խարդախութիւնը կը ճանչցուի սապէս. — Երբ խարդախուած կաթին մէջ քիչ մը դեղիւր s'pos դրուի, խառնուրդը մանիշակի գոյն կ'առնէ, իսկ եթէ քիչ մը ասիս ասեղիք դրուի, կաթին մէջի քաղցիւնը կը մածնու և վերջէն աւելցուած մասը կը զատուի:

3. — Շաքարեղեգ, տէքսդրին, արաբական խէժ, զորս կը գործածեն կաթը անուջնելու և ջուրին լեցուածքին փոխարէն խտացնելու համար: Դեղիւր s'pos-ը այս կեղծիքն ալ մէջտեղ կը հանէ:

4. — Կաթը խտացնելու համար անոր մէջ կը խառնեն աղ, ժելադին և սոսինձ:

5. — Բարպօնաղ և պիքարպօնաղ քլ սոլս կը խառնեն, որպէսզի կաթը չթթուի:

6. — Նաեւ, կաթը խտացնելու համար, անոր մէջ կը խառնեն կովի, ոչխարի, ձիու ուղեղ, որոնք մանրադէտով մէջտեղ կը հանուին: Ուրիշ տեսակ խարդախութիւններ ալ կան, բայց անոնց ամէնէն գործածականը, դիւրինը և դիւրագիւնն է ջուր խառնելը, զոր հասկնալու համար պէտք է քննել կաթնաչափով: Այս գործիքը սպակիէ սնամէջ խողովակ մըն է, որուն տակը տանձի ձեւով գունատ մը կայ և անոր ալ տակը ուրիշ փոքր գունատ մը. որուն մէջ կապար կամ սնդիկ կը գտնուի: Խողովակին վրայ ջուրին պարունակութիւնը եւ կամ հեղուկին խտութիւնը ցուցնող աստիճաններ կան: Այս գործիքը հեղուկին մէջ խօթելով կը հասկըցուի անոր խտութիւնը կամ ջուրով խառնուած ըլլալը: Գործիքը սա հիման վրայ շինուած է. — հեղուկի մը մէջ երբ մարմին մը խօթենք, անոր ծանրութիւնը իր տարածութեան մէջ վար կ'իջնէ ջուրին ծանրութենէն: Արդ, եթէ այս մարմինը թեթեւ է, ջուրին երեսը կը մնայ, իսկ եթէ իր տարածութեամբ լռնած ջուրին ծանրութենէն աւելի է իրը, ջուրին մէջ կ'իջնէ, Հետեւաբար, կաթը ո՛րչափ աւելի ջուր պարունակէ, այնչափ դիւրաւ ջուրին վրայ կը մնայ այդ մարմինը, եւ ո՛րչափ թանձր ըլլայ, այնչափ աւելի տակը կ'երթայ: Այս տարբերութիւններէն օգտուելով գտած են հեղուկի մը մէջ պարունակուած ջուրին չափը:

Լոնտոնի «Sof» երբ

եւ Բարիզի «Մակագէն» ներք

ԻՆՉ Է «WARRANT» Ը

×

Sof կը նշանակէ նաւահանդիստներու մէջ արուեստական աւազաններու շուրջ կառուցուած մեծ չէնքեր, ուր ներածելի ու արտածելի վաճառքներ կը մթերուին։ Այդ չէնքերը գետեզերեայ վաճառաչահ քաղաքներու մէջ ալ կառուցուած են եւ ընդհանրապէս Magasins Généraux կը կոչուին։

Աշխարհի ամէնէն մեծն ու կարեւորն են Լոնտոնի sofերը որոնց աւազանները 1200 շոգենաւ, իսկ մթերանոցները 10 միլիոն կենդինարէ աւելի վաճառք կրնան պարուհակել։ Ամէն երկիրներէ առեւտրական շոգենաւեր կուգան Լոնտոն, աւազաններուն մէջ քովէ քով կը չարուին, կը պարպեն իրենց ալլազան բեռները այդ մթերանոցներուն մէջ, ուր օրերով ամիսներով գնողին տրամադրելի կը մնան։

Այդ Sofերն ու Մակագէնները խիստ մեծ ծառայութիւններ կը մատուցանեն վաճառականութեան։

Ենթադրենք թէ Ամերիկայէն 10,000 հարիւրալիտր ցորեն գնեցինք այն ինչ թուականին Լոնտոն մեզ յանձնելի։ Որոշեալ պահուն կ'իմացնեն մեզի թէ վաճառքը Լոնտոնի քարափը պատրաստ ու տրամադրելի է։ Եւ որովհետեւ հոն մթերանոց մը չունինք եւ տակաւին որոշած ալ չենք թէ այդ վաճառքը ո՛ւր ծախենք, հրաման կ'ընենք որ այդ վաճառքը տօքերը մթերուի, ուրկէ ապա կը վերցնենք ու կը ղրկենք ո՛ւր որ յարմար տեսնենք։ Այս պարագային մէջ տօքերը հանրային մթերանոցի մը դերը կը կատարեն, որ բաւական գնահատելի ծառայութիւն մըն է։

Կրնայ ըլլալ որ մեր ցորենը փոխանակ Լոնտոն ներածե-

լու, Ծրանայի մէջ ծախել աւելի շահաւոր գտնենք. հրաման կ'ընենք Հալը կամ Մարտիրիա մեկնող չողենաւ մը բեռնել, ինչ որ կը կատարուի անմիջապէս եւ ամենափոքր ծախքով, եթէ **sofերը** չըլլային ու մեր վաճառքը Լոնտոն ներածել ստիպուէինք, կա՛մ պիտի կորսնցնէինք մեր շահը եւ կամ մաքսի ու փոխադրութեան մեծամեծ ծախքեր պիտի ընէինք: Ահա երկրորդ ծառայութիւն մը, զոր կը մատուցանեն **sofերը**:

Վերջապէս ենթադրենք որ այդ 10,000 հարիւրալիտր ցորենին կանխիկ 5000 ոսկի վճարած ենք ու այժմ դրամի պէտք ունինք, Մեր վաճառքը աւանդ կը ձգենք այդ **sofերուն** կամ մակազեկներուն մէջ: Վարչութիւնը մեզի վկայագիր մը կուտայ, warrant կոչուած, որուն մէջ կը նշանակուի մեր վաճառքին քանակը, տեսակը, արժէքը իրենց մանրամասնութեամբ: Այդ թուղթը կը ծախուի, կը գեղչուի, որով սեղանաւորի մը կը դիմենք եւ գեղչելով դրամ կ'առնենք: Երբ ցորենը ծախենք, մեր պարտքը կը վճարենք եւ կամ եթէ որոշեալ պայմանաժամուն չներկայանանք, մեր վաճառքը կը ծախուի ու մեր հաշիւը կը փակուի:

Ահաւասիկ երրորդ ծառայութիւն մըն ալ, որովհետեւ այս պարագային մէջ յիշեալ շէնքերը ճարտարութեան ու վաճառականութեան յատուկ տեսակ մը գրաւատուններ կ'ըլլան:

Առեւտրական

Աշխարհագրութիւն

×

Օտմ. մեծածաւալ կայսրութեան հարուստ եւ վաճառաշահ նահանգներուն մէջ գլխաւորն է Իզմիր:

Ասիական նահանգներուն մէջ բաղմամարդութեան կողմէ առաջինն է: Ունի 1,500,000 բնակիչ: Իրմէ անմիջապէս վերջը կուգան Պրուսա 1400000, Գոնիա 1200000 եւ Տրապիզոն 1100000

բնակիչ: Տարածութեան կողմէ Իզմիր տասներորդն է: Առաջինն է Պաղատատ, որ ունի 141,200 քառ. քիլօմէթր տարածութիւն, Բ. Գոնիա, 91,700 քառ. քիլօմէթր, Գ. Էնկիււրի 83 800 քառ. քիլօմէթր, Դ. Սվազ, 83,700 քառ. քիլօմէթր: Իսկ Իզմիր ունի 57 000 քառ. քիլօմէթր տարածութիւն, որուն

16,650 ը	մշակուած
7,150 »	մշակելի
26 800 »	ոչ մշակելի, լեռ եւայլն
6,400 »	անտառ

Իզմիրի սահմանն է հիւսիսէն ու արեւելքէն Պրուսայի եւ Գոնիայի նահանգները եւ արեւմուտքէն ու հարաւէն ձերմակ ծով:

Իզմիր բաժնուած է հինգ Սանճաքներու (Միւթէսարը-ֆութիւն) 1. — Իզմիր. 2. — Սարուխան (կեդրոն, Մանիսա) 3. — Այալըն. 4. — Տէնիլլի. 5. — Մէնթէշէ (կեդրոն, Մուղլա): Այս սանճաքները ստորաբաժնուած են 39 կազաներու, (դայմագամութիւն) որոնք ունին 44 ցանիքներ եւ 3000 ի մօտ զիւղ: Իզմիրի նահանգին մէջ 300,000 տուն կայ:

Կլիման առողջ է, մանաւանդ ծովէն հեռու եւ լեռնոտ վայրերը, ուր օդը չոր եւ քիչ փոփոխական է: Նահանգին այս բաժնին մէջ օդը շատ հեշտ է ու առողջարար: Սովորաբար որոշեալ եղանակներու մէջ կանոնաւոր անձրեւ կուգայ Իզմիրի մէջ, Դեկտեմբերին կ'սկսի անձրեւը ու կը շարունակէ Յունուար, Փետրուար, Մարտ ամիսները, մինչդեռ դարեւան, մանաւանդ ամրան եղանակներուն, կաթիլ մը անձրեւ իսկ չի գար. երկինքը շարունակ ջինջ ու պայծառ է առանց ամպի ջմուր քիչ անգամ Օէն վար կ'իջնէ ջերմաչափը իսկ ամառը տաք օրերուն, Յունիսի 15էն մինչեւ Սեպտ 15, չուքի մէջ 35, 38 եւ մերթ 40 աստիճան կ'ելնէ: Ընդհանուր երկրին կլիման խիստ նոսաւտաւոր է երկրագործական աշխատութեանց: Միւս կողմէ, հողին արդաստաւորութիւնը, հոսուն առատ ջուրերը, նահանգին աշխարհագրական յարմար ու գեղեցիկ դիրքը, ամբողջ արեւմտեան ու հարաւային կողմը երկար ծովեզերք մը, ուր մեծ ու փոքր շատ մը նաւահանգիստներ կան, երկրին արտադրութիւնները փոխադրելու եւ արտածելու խիստ մեծ դիւրութիւն մը կ'ընծայեն:

Այս պատճառներով Իզմիրի նահանգին մէջ ամէն տեսակ բերք ամենայն յաջողութեամբ կը մշակուին ու կ'արտածուին, եւ անոնց մէջ կան մի քանի տեսակներ, որոնք արտադրութեան քանակի տեսակէտով Իզմիրի միայն առանձնա-յատուկ են :

Իզմիրի երկրագործական արտադրութիւններն են, կա-րեւորութեան կարգաւ, չամիչ, թուզ, աֆիօն, ձիթապտուղ, ձէթ, գարի, բամբակ, ծխախոտ, գինի, կորեակ, սուսամ, բակլայ, տորոն, եգիպտացորեն եւլն. որոցմէ տարին կ'ար-տածուի 10 միլիոն ոսկիի արժէքով : Բայ աստի կան շատ տեսակ ընտիր թարմ պտուղներ, ընդեղէններ, որոցմէ կա-րեւոր քանակութեամբ կ'արտածէ Պոլիս, Եգիպտոս եւ Ռուսիա :

Իզմիրի նահանգը ընդարձակ անտառներ կան, որոնց չահագործումէն բաւական մեծ հասոյթ մը կը գոյանայ : Երկրին ¹/₈ը անտառ է, 6400 քառ. քիլօմէթր տարածու-թեամբ : Շահագործելի ծառերուն գլխաւոր տեսակներն են ի մէջ այլոց չամ ալանը, մեփե, Ֆրսքի : Ասոնցմէ տարին սովորաբար 75,000 խորանարդ մէթր կը կտրեն եւ 40,000 կենդինար (100 քիլօնոց) քանցն կ'արտադրեն :

Ընտանի անասուններէն զատ, — ոչխար, այծ, կով, եզ, ձի, ուլտ եւայլն, որոցմէ կան 4 միլիոն թիւով, — կը գրո-նուին վայրի անասուններ ալ, որոց մօրթը արտածելի վա-ճառք մըն է նահանգին համար : Ընտանի հաւերու հետ կան նաեւ տեսակ տեսակ վայրի թռչուններ :

Իզմիրի նահանգը հարուստ է այլազան հանքերով : Գլխաւոր հանքերն են զմռնիտ, քրօմ, մանկանէզ, ծարրա-քար, հանքածուխ :

Օսմ. կայսրութեան կարեւոր աղահանքերուն մէջ առա-ջինն են Իզմիրի նահանգին աղահանքերը : Հանք. Պարտուշ Վարչութիւնը տարին 70/80 միլիոն քիլօկրամ ի վաճառ կը հանէ 100 օխտն 68 բարայի : Իզմիրի կլիմային միօրինակու-թիւնը եւ յարմար դետիններ կարելի կ'ընեն մեծատարած մակերեսոյթներու վրայ աղ պատրաստելու : Հոն ծովու աղ միայն կը պատրաստուի, որ յամր բիւրեղացումով մը ընտիր յատկութիւն մը կ'առնէ :

Հարստութեան Գիտութիւնը

ԲԱՇԽՈՒՄ ԵՒ ՇՐՋԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՐՍՏՈՒԹԵԱՆՑ

Նախորդ յօդուածով ըսինք թէ հարստութիւն մը արտադրելու առաջին միջոցն է Աւստութիւնը, և ասոր ալ անհրաժեշտ օժանդակն է Դրամագլուխը: Պէտք է գիտնալ որ դրամագլուխի մէջ ամէնէն կարեւորն են մեքենաները, իսկ աշխատութիւն մը աւելի արդիւնաւոր ընելու համար պէտք են մրցում, աւստութեան բաժանում և առեւտրական ընկերութիւններ:

Մ Ե Ք Ե Ն Ա Յ

×

Ըսինք թէ մեքենան անշարժ դրամագլուխ մ'է: Մեքենայ ըսելով նաև պէտք է հասկնանք այն ամէն գործիւնը, որոնք մարդոց աշխատութեան կ'օժանդակեն, անոնց զօրութիւնը կ'աւելցնեն եւ ասով արագութիւն, առատութիւն և աժանութիւն կուտան արտադրութեան:

Շնորհիւ մեքենաներու, ո եւ է վաճառք՝ շատ ու շատ արտադրուելով՝ կ'աժնայ, որով իր սպառումը ժողովրդեան մէջ կը շատնայ եւ ասով կ'ընդհանրանան մեքենաները, եւ կը շատնան զանոնք վարող աշխատաւորները:

Եւ որովհետեւ մեքենաները գիտութեան օրինաց վրայ հիմնուած մեծարժէք նիւթեր են, մեքենայ շինելու կամ գործածելու համար՝ պէտք է որ երկիր մը գիտութիւն, ճարտարութիւն ունենայ և ըստ բաւականին զարգացած և քիչ շատ հարուստ բլլայ:

Մ Բ Յ Ո Ւ Մ

×

Փորձերը հաստատած են թէ մենաշնորհներ, աշխատութեան վրայ դրուած կանոններ ու արգելքներ միշտ միաստիար եղած են թէ՛ արտադրողին եւ թէ՛ սպառողին: Երբ դործի մարդիկը կարենան իրենց ընտրած ու լաւագոյն համարած եղանակով աշխատելու, բնական մրցում մը յառաջ կուգայ անոնց միջեւ եւ այդ մրցումին մէջ չընկրկելու համար կ'ստիպուին ամէն միջոց ի դործ դնել լաւ ու աժան արտադրելու համար:

Ա Շ Ե Ս Տ Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Բ Ա Ժ Ա Ն Ո Ւ Մ

×

Աշխատատեղերուն արտադրիչ կարողութիւնը աւելցնելու առաջին պայմանն է աշխատութեան բաժանումը: Աշխատութիւն մը բաժնուելով պարզ դործողութեան մը կը վերածուի, եւ աշխատատեղին ուղարկութիւնը շարունակ անոր վրայ ամփոփուած ըլլալով, կրնայ դառնել գիւրին ու արագ արտադրելու եղանակը, որով մէկ կողմէն աշխատութիւնը կը դիւրանայ եւ միւս կողմէն արտադրութեան քանակը ու որակը կ'աւելնայ, ծախքերը կը պակսին, վաճառման դինը կ'իջնէ եւ սպառողները աւելի գիւրաւ կրնան գնել զայն:

Աշխատութեան բաժանումը սակայն կարելի է ընել մեծ քաղաքներու մէջ, ուր ժողովուրդին թիւին եւ ճարտարութեան աստիճանին համեմատ աշխատութիւնը կը բաժնուի, կ'ստորաբաժնուի:

Ա Խ Ե Ւ Տ Բ Ա Ն Ա Ն Ը Ն Կ Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

×

Ըսուած էր թէ արուեստական հարստութիւնները առաջ կուգան երբ մարդիկ իրենց նիւթական ու մտաւոր ոյժերը բնական հարստութեանց վրայ կիրարկեն: Բայց կան առեւտր, ձեռնարկներ, ինչպէս երկաթուղի շինել, շաքարի

գործարան մը բանալ, որոց մէջ յաջողելու համար անհատներուն դրամական ոյժը չի բաւեր եւ զանոնք ի կատար հանելու համար հարկ կ'ըլլայ քանի մը անհատներու իրենց նիւթական ու մտաւորական ոյժերը գումարել եւ առեւտրական ընկերակցութիւն մը կազմել:

Առեւտրական ընկերակցութիւններ կ'ըլլան 1. — ձեռնարկուններու, 2. — աշխատաւորներու 3. — Դրամագլուխներու միջեւ եւ ասոնք կը ծառայեն հարստութիւնը բազմապատկելու:

Բ. Մ Ա Ս

Հարստութեանց բաշխումը .

Արտադրուած հարստութիւն մը բնականաբար կ'ունենայ տէր մը կամ տէրեր, ու կը բաժնուի անոնց միջեւ:

Ընդհանրապէս հարստութիւն մը երեք տեսակ իրաւատէր կ'ունենայ. Ձեռնարկու, գործաւոր եւ դրամագլուխ:

Եթէ ձեռնարկու մը ինք միայնակ արտադրած է հարստութիւն մը, ամբողջ տէրն է այդ հարստութեան որ շահ կը կոչուի: Իսկ եթէ դրամագլուխով մը կամ գործաւորի մը օգնութեամբ արտադրած է այդ հարստութիւնը, խառն արդիւնք կը կոչուի, ուրիշ գործաւորին ու դրամագլուխին բաժինը հանելէ յետոյ, մնացածը կ'ըլլայ Ձուճ արդիւնք: Արտադրուած հարստութեանէն կամ արդիւնքէն ձեռնարկուին ինկած բաժինին զահ, գործաւորին տրուած բաժինին բոսակ, իսկ գրուած կամ գործածուած դրամագլուխի բաժնին՝ իրեն տեսակին համեմատ՝ վարձք կամ տոկոս կ'ըսուի:

Թ. Ո Շ Ա. Կ.

Աշխատութեան մը փոխարինութիւնը, ինչ ձեւի մէջ ալ ըլլայ, բոսակ կը կոչուի: Գործաւորին օրականը, ծառաներուն շաբաթականը, սլաշտօնեաներուն ամսականը,

փաստաբանին վարձքը, բժիշկներուն այցեդինը բոլորն ալ քոսակ են:

Աշխատաւորին արտադրելու կարողութեան ու դրամագլուխին առատութեան համեմատ թոշակ մը աւելի կ'ըլլայ կամ պակաս: Նաեւ միեւնոյն աշխատաւորին թոշակը տեղին, ժամանակին ու աշխատաւորներու թիւին համեմատ կը փոխուի: Մեծ քաղաքներու, վաճառաչա՛հ երկիրներու մէջ, ուր առատ դրամագլուխ կը դառնուի, աշխատութիւնք աւելի յարգի են եւ թոշակները աւելի բարձր:

Վ.Ա.ԲՁ.Բ ԿԱՄ ՏՈԿՈՍ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ

×

Հարստութեան մը արտադրութեան մէջ երբ դրամագլուխը շեմքի, գործարանի, մեքենայի ու գործիքի ձեւերով ներկայանայ՝ հարստութենէն անոր ինկած բաժնին վարձ, իսկ եթէ դրամի ձեւով ներկայանայ՝ տոկոս կ'ըսուի, որ եթէ աշխատաւորին անձկութենէն ու նիւթական տկարութենէն օգուտ քաղելու նպատակաւ Հափաղանցուի, վաճիւ կ'ըլլայ:

Տոկոսին նակը Առաջարկի ու Խնդրանքի օրէնքին կը հպատակի ու ենթակայ է ելեւեջի: Հարուստ ու վաճառաչա՛հ երկիրներու մէջ տոկոսին սակը թեթեւ, իսկ նուազ դրամագլուխ ունեցող երկիրներուն մէջ բարձր կ'ըլլայ:

Գ. Մ Ա Ս

Հարստութեանց Երջարեւումը

Հարստութեանց շրջաբերման առաջին միջոցն է փոխանակութիւնը:

Մարդիկ զանազան պէտքեր ունին եւ չեն կրնար անոնց ամենքը իրենք արտադրել, այլ իւրաքանչիւր ոք իր արտադրածը ուրիշին արտադրութեան հետ կը փոխանակէ:

Այս գործողութեան Առեւտուր, վաճառում, գնում կ'ըսուի:

Հին ատենները արդիւնք արդիւնքի եւ աշխատութիւն աշխատութեան հետ կը փոխանակուէին, սակայն այս կերպ փոխանակութեան պատճառած դժուարութիւնները բառնալու համար հնարեցին Դրամը, որուն հետեւութիւնը եղաւ դնելով ու վաճառելով, այսինքն դրամի միջոցաւ փոխանակութիւնը:

ԴԱՍԸՆԹԱՅՔ

Գերման Առեւտրական Լեզուի

Ա. Մ Ա Մ

Ա. ՀԱՏՈՒԱԾ

ԴԱՍ 13.

z. Յ.	p. Ք.	d. Ծ.
չ Յ	բ Ք	դ Տ
z. p. Յ. Ք. zu. zum. zug. zig.		
չ բ Յ Ք չս չսմ չսն չէ		
zog. gezog. zwei. drei. ein. eigen. zeigen.		
չի չեչի չէյ չս չն չնէ չայէն		
zwei. zwanzig. drei. dreissig. par. Paris.		
չէյ չն չնէ չս չսն չսն թար թարն		
April. piafter. Danzig. Leipzig. Wien. Berlin.		
Աբրիլ Բիստեր Տանցի Լեյպցիգ Վիեն Դերլին		

Brussa.

Պրեսբուրգ

ԴԱՍ 14.

h. Տ.	i. Յ.	e. Ե.
հ Հ	ի Ի	է Է
h. Տ. — Այս գիրք Հ կ'արձանանի, բայց երբ բա-		
հ Հ ուի մը մէջ ձայնաւորէ մը ետքի զայ, համար		
կը մնայ եւ յի կարդացուի:		
er. her. hier Herr. Herren. gut. Gut. oben. aber.		
եր հեր հիւր Հէր Հերն իւր Հուր օպէն ապէր		
haben. in. ihn. ihm. Ihr. ihnen. Ihres. ihn.		
հաւեն ին ին իմ իւր ինն իւրէն ին		
sehen. zahl. zahlen. zahlbar. ohne. Ohne. Herr.		
շէն չալ չալէն չալար օհնէ Օհնէ Հէր		

Կերպասի հրապարակը

Կայուն է: Աննշան դործառնութիւններ տեղի կ'ունենան տեղական հազարներու, դերձակներու եւ մօտակայ գաւառներու հետ: Ընթացիկ ապրանաց ներկայ վիճակն է.

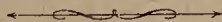
ԱՊԱ ՇԱՅԱՔ A66 գալիթէն, եարտան 7 զրուշ 50/51 ինչէզ, ինչպէս նաեւ այս գալիթէին նմանները: Իսկ երբ լայնքը 53/54 ինչ. ըլլայ, եարտան 8 զրուշի:

ՎԱՐԱՈՅ ՔԱՍԹՕՐ (president). եարտան $6\frac{3}{4}$ 7: Կարմիր եղիֆէք (քասթօր) 51/52 ինչ. $9\frac{1}{2}$ զրուշ եարտան: 53/54 ինչ. $10\frac{1}{2}$ զրուշ:

ԷԼՎԱՆ ՔԱՍԹՕՐ (պէթ ռէնկ Լէն.). թարիֆա գին $16\frac{1}{2}$ զրուշ եարտան: Այս տեսակին վրայ մեծ սպառում կայ կանանց բէլէրինի եւ չաքէդի-համար, մանաւանդ պէժ գոյները: Գինները հետզհետէ բարձրանալու վրայ են: Յապրիքաները նախկին գիներով երբեք ապսպրանք չեն տուներ:

Իսկ անգղիական ապրանք ըլլալով սաքէն պաք, բիրէն, քամկան, քորտօնէ, Տրալլ սֆրիւ, նաքօլիթէն, գրլ ֆասօնէ, Լեն, որոնք ամբողջ բուրդ են, գինները իրենց նախկինին վրայ բարձրում մը ունենալուն, վաճառականաց յանձնարարութիւնները ցանցառած են: Սակայն հոս կարելի չըլլար յաճախորդաց հին գինէն պզտիկ տարբերութեամբ մը ծախել:

Այս տարի նորոյթի կերպասները էրիկմարդոց հագուստի համար են՝ սաթրանճ քօսթիւմցու, աննշմարելի, կամ թեթեւակի նշմարուող մեծ քառակուսիներով, նաեւ ըէյէ, սովորաբար մուշ գոյներու վրայ, ինչպէս կապարագոյն, դորշ, մուշ կանաչորակ, թուխ սրճագոյն, եւայլն եւայլն: Բարտըսիւներու օրինակներն ալ սաթրանճի վրայ են, եւ տիւզ օրինակները յարգի չեն այնքան: Գարնանամուտին առթիւ յոյս կայ կերպասի դործերուն բացուելուն, մինչ տեղական բոլոր վաճառականք իրենց գարնան եւ ամառուան տեսակները արդէն շտկած կ'սպասեն լաւագոյն վաճառումներու:

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ

Զուխայի եւ կերպասի վաճառականներու ցանկը

Մ. եւ Գ. ՇԱՄՏԱՆՃԵԱՆ. — Չաքմաքճըլար, Քիւչիւք
կիրիտլի Մուսթաֆա Բաշա Խան Մեծ գործառնութիւնք գա-
ւառաց եւ Պարսկաստանի հետ, Բացի Մանիֆաթուրայի ի-
րենց ընդարձակ ճիւղէն, ունին ընթացիկ եւ ֆանթէզի կեր-
պասներու ճոխ մթերք մը, ինչպէս նաեւ զինուորական հա-
գուստի յատուկ ասուի եւ տիակօնալ: Մասնաճիւղ ի ֆիլիպէ:

Ա. ՍԵԼԵԱՆ. — Գաթըրճը օղլու բասաժ, N. 29-30
մեծ գործառնութիւն գաւառաց հետ. Պոլսոյ մէջ մասնաւորա-
պէս կանացի կերպասներու, թիւլիի, տրայի, մօսքօլա-
քասթօրի տեսակաց սթօք:

Ա. ԱԼԷՔՍԻԱՏԻՍ. — Չաքմաքճըլար, Մաթիէօ Խանի
դիմաց. Անգղիական, եւ ֆանթէզի տպրանքներ:

ԷՊԷ ՕԴԼՈՒ. — Չաքմաքճըլար, Վալիտէ Խանի մէջ:
Մեծ գործառնութիւն « Տրա իւնի » ի, մասնաւորապէս Զօս-
թէր չուխայի վրայ, Պարսիկներու հետ:

Ժ. ԱԼԷՔՍԻԱՏԻՍ. — Չաքմաքճըլար, Քիւչիւք թիճա-
րէթ Խան. գործառնութիւն մասնաւորապէս գաւառական
տեսակ չուխայի վրայ:

Ժ. ՔԷՆՏՐՕՂ. — Սուլթան համամի հրապարակ, հա-
մանուն Խանը: Մեծ գործառնութիւն գաւառաց, Պալա-
կաստանի հետ, ծանր եւ աժան ֆանթէզի զանազան ապ-
րանք:

ԺՕԶԷՅ ԱՊՈՒԱՅ. — Չիչէք բազար, Ալթըրարմաք
Խանի կից: մեծ գործառնութիւն մայրաքաղաքիս եւ գաւառ-
աց հետ մասնաւորապէս ֆանթէզի աժան տպրանքներու
վրայ:

ԻԲՐԱՆՈՍԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ. — Ալեանաք Խանի տակը. ըն-
թացիկ ծանօթ կերպասներ, գլխաւորաբար հայթայթիչք
իրենց գաւառական զանազան տուններուն:

ԼԷՎԻ ՊԷՀԱՐ. — Սուլթան համամ, Աչըր էֆ. Խան:

Աւելի փոքրաքանակ վաճառումներ անգղիական եւ գերմանական ապրանքայ:

ԼէֆթէՐԱՔԻ ՄԱՎՐՕԲՈՒԼՕ. — Մահմուտ բաշա, Այնաճըլար չարչըսի. զանազան կերպասներ, մասնաւորապէս զինուորական հագուստի յատուկ ասուի եւ տիտիօնալ:

ԿՐՊ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ. — Սուլթան համամ. Հաճօբուլօ խանի տակը. մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ վաճառումներ գլխաւորաբար ֆանթէզի ապրանքայ:

ԿՕԹՕԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ. — Սուլթան համամ, Հաճօբուլօ խանի տակը. մասնաւորաբար հայթայթիչ տեղական դերձակաց, ֆանթէզի ապրանք, փոքրաքանակ:

ՃՕՐՃԻ ԲԱԲԱ. — Ղալաթիա, կամուրջին գլուխը, եւ մասնաճիւղ Սուլթան համամի հրապարակը, մի՛ միայն նորոյթ կերպասներ եւ ծանր վերարկուցուներ, փոքրաքանակ:

ՄԱՐՏԻԿ ՄԻՍՔՃԵԱՆ. — Չաքմաքճըլար. Շէրիֆ բաշա խան. մի՛ միայն գաւտռական չուխա, մեծաքանակ:

* * Այս ցուցակը պիտի շարունակուի:

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԻ ԿԵԱՆՔԸ

ԲԻԻՐԱԿՆԻ հաշուսկալին

Պատասխանները

Հարցում

3. — Տիար Թորոս Յակօբեանի ծախսցինք 1905 Յուլիս 31ին 1207.15 և Հոկտմ. 31ին 1225.25 ղըշ.ի ապրանք, Այսօր, 1906 Յունուար 10, Տիար Յակօբեան մեզ կը յանձնէ 360 ղըշ., և կը խնդրէ որ մնացորդը, 6 % տոկոսով հանդերձ, բաժնենք տասը հաւասար մասերու, որոնց փոխարէն տասը մուրհակ պիտի տայ: Յուլիս 31էն և Հոկտ. 31էն սկսեալ տոկոս պիտի վճարէ և մենք ալ 360 ղըշ.ին տոկոսը պիտի հաշուենք վճարուած թուականէն: Մուրհակները ամսէ

ամիս պիտի վճարուին յաջորդաբար 1906 Փետրուար 10էն սկսեալ:

Արդ, իւրաքանչիւր մուրհակին դումարը ի՞նչ պիտի ըլլայ և այս դանադան դործողութիւնները ի՞նչ կերպով պիտի անցընենք մեր Օրհաշուին մէջ:

×

Լուծում

Յունվար 10ին Տիար Յակոբեան կը պարտի	
Յուլիս 31ի մեր հաշուեցոյցը	1207, 15
Հոկտ. 31ի » »	1225, 25
	2432, 40

Նաեւ կը պարտի	
1207, 15 զըւին տոկոսը Յուլիս 31էն 10 Յնվ. 32,80	
1225, 25 » » Հոկտմ. 31էն 10 » 14,50	
	47, 30
	2479, 70

Այս դումարին վրայ, Յնվր. 10ին թերհաշիւ վճարեց

360

Կը մնայ 2419.70
որ պիտի վճարուի 10 համարժէք մուրհակներով և տարեկան 6%₁₀ տոկոսով: Ահաւասիկ դործնական եղանակ մը այդ մուրհակներուն արդի արժէքը հաշուելու համար. —

Արժէք 100 զըւ. նոց մուրհակի մը

1	ամիս պայմանաժամով	100—	$\frac{6 \times 1}{12}$	= 99.50
»	» 2 » »	100—	$\frac{6 \times 2}{12}$	= 99
»	» 3 » »	100—	$\frac{6 \times 3}{12}$	= 98.50
»	» 4 » »	100—	$\frac{6 \times 4}{12}$	= 98
»	» 5 » »	100—	$\frac{6 \times 5}{12}$	= 97.50
»	» 6 » »	100—	$\frac{6 \times 6}{12}$	= 97
»	» 7 » »	100—	$\frac{6 \times 7}{12}$	= 96.50
»	» 8 » »	100—	$\frac{6 \times 8}{12}$	= 96
»	» 9 » »	100—	$\frac{6 \times 9}{12}$	= 95.50
»	» 10 » »	100—	$\frac{6 \times 10}{12}$	= 95

Տաւը մուրհակներուն արդի արժէքը

972.50

Եթէ պարտքը ըլլար 972.50, մէնմի մուրհակ պիտի ըլլար 100
 » » » 2119.70 » » » » Բ

$$Բ = \frac{100 \times 2119.70}{972.50} = 217.95$$

Արժէք 10 մուրհակներու = 2179.50
 Տոկոս 2179.50 — 2119.70 = 59.80

ՁԵՂՁԻ ՅՈՒՅԱԿ

217.96	10	Փետրւլ.	6 %	1	ամիս	1.09	տոկոս
217.96	10	Մարտ	»	2	»	2.18	»
217.96	10	Ապրիլ	»	3	»	3.27	»
217.96	10	Մայիս	»	4	»	4.36	»
217.96	10	Յունիս	»	5	»	5.45	»
217.96	10	Յուլիս	»	6	»	6.53	»
217.96	10	Օգոստոս	»	7	»	7.62	»
217.96	10	Սեպտեմբ.	»	8	»	8.71	»
217.96	10	Հոկտմբ.	»	9	»	9.80	»
217.96	10	Նոյեմբ.	»	10	»	10.89	»
2179.60						59.90	
59.90							

2119.70 դուտ, որ հաւատար է Յունվար 10ին մեզի
 պարտական եղած գումարին:

* * Օրհաշիւ անցընելու եղանակը, տեղւոյ անձկութեան պատճառաւ, յաջորդ անգամ:

Թօփալեան եղբարք

Անցեալ շաբթու Հնդկաստանէ բերել տուին 50 հակ
 6-14 թիւ վաթէռ մանած որուն 33 հակը Լօյտի. Թէպէ շո-
 գենաւով Սամսոն, 10ը Ինէպօլի և 7 հակը Իզմիտ զրկեցին:

Ա. Սիւզմէեան,

Մանչէսթրի Հայ վաճառականներէն մէկը, սնանկութիւն
 հրատարակած է, յուր տպաւորութիւն մը առաջ բերելով
 Մանչէսթրի հրապարակին վրայ: Այս սնանկութեան հետե-
 ւանքով Թորքաթեան վաճառատան պանքայի ճիւղը որոշած
 է իր տունը վարկին քանակութիւնը նուազեցնել եւ սահ-
 մանաւիակել:

Բամբակ

Վերջին հերադիրն է 5.82

Արտօմաշէր Հ. Ս. Խ. ԻԹԻԻՃԱՆ || Տպագր. Ն. ՊԵՐՊԵՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԻԻ

Պատգոնական Ծանուցում Ազգ. Պատրիարքարանի

Բարեյիշատակ Ղըզվարցի Աղա Յովսէփի Իգմիշեանցի կտակին տրամադրութեան համաձայն, Սահակ-Մեսրոպեան Գրական մրցանակաբաշխութիւնն տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ 1907 Յուլիս 12ին, յաւուր տօնի Սրբոց Թարգմանչացն Սահակայ եւ Մեսրոպայ:

Այն ամէն հեղինակներն ու քանասէրները, որ դպրութեան եւ քանասիրութեան վերաբերեալ ո՛ր եւ է երկասիրութիւններով կը փափաքին մասնակցիլ սոյն գրական մրցանակին, կը հրաւիրուին իրենց աշխատասիրութիւններն ներկայացնել մինչեւ 1907 Յունուարի վերջ:

Ներկայացուած երկասիրութիւնք պէտք է ըլլան բաւական ընդարձակ աշխատութիւններ նիւթի, գիւտի եւ ոճի առաւելութիւններով պատրաստուած:

Նոյնպէս բարեյիշատակ Կարապետ Էֆ. Խուպէսէրեանի կտակաւ ի նպատակ վարժարանական դասագրոց հաստատեալ Խուպէսէրեան մրցանակաբաշխութիւնն տեղի պիտի ունենայ միեւնոյն Սոսականին, Սահակ-Մեսրոպեան Գրական մրցանակաբաշխութեան հետ մէկտեղ:

Այս վերջնոյն համար մրցման ենթարկելի աշխատութիւնք պիտի ըլլան. 1. Թուրքերէն լեզուի համար առաջին դասագիրք մը միջին դասընթացքի համար, եւ 2. Նախնական Իրազիտութեան դասագիրք մը տարրական դասընթացքի համար, երկուքն ալ մանկավարժական դրութեամբ սոյն ծանուցումէն յետոյ պատրաստուած, Հայ վարժարաններու համար, որ նոյնպէս պիտի ներկայացուին մինչեւ 1907 Յնվր.ի վերջ:

Երկասիրութիւնք պէտք է յղուին նամակաւ առ Ամեն. Սրբազան Պատրիարքն ի Կ Պոլիս. տպագրիչներն երեքական օրինակ, իսկ ձեռագիրները մէկ օրինակ, բայց յստակ զրուած:

Յգուած գրքեր ու երկեր, մրցանակ ընդունին կամ ոչ, ետ չեն դարձուիր:

ԳԱԼԵՆՏԵՐԵԱՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ Առձեռն Զեւ ու Կար

«ՆՒԱ» ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԱԾ ՈՒ ՃՈՒԱՅԱԾ նոր հրատարակութեան Ա. հատորը, որ տարիէ մը ի վեր լոյս տեսած է, կը պարունակէ կնոջական ամէն տեսակ իրանագգեստներ, ձեւեր, քղանցքներ, օժիքներ, պօլէրօններ, թիկնազգեստներ, արտագգեստներ, նաւաստիական ձեւով շապիկներ: 23 տախտակներու մէջ զետեղուած 140է աւելի նըկարներովը, 1000ի չափ արհեստագիտական բառերու ցուցակովը եւ լեզուին ու բացատրութեան յստակ ոճովը գնահատուած սոյն ինքնուսոյց դասագիրքը կը ծախուի 30 դրշ. եւ գաւառներու համար թղթատարի յանձնարարեալ ծախքովը 35 դրշ.: — Բ. հատորին տպագրութիւնը հասած է 24րդ տախտակը՝ որ գրեթէ զործին կէսն է եւ այժմէն կը պարունակէ 257 նկարներ ու ձեւագիտական օրինակներ, կնոջական արտաքին եւ առտինին զգեստներու պէսպիսութիւնները, նորածեւութեան յառաջ քերած ու բերելիք կերպերն յօրինել եւ ձեւելու եղանակները պատկերացնելով:

Հասցէն եւ կեդրոնատեղին է Մ. ԳԱԼԵՆՏԵՐ, Մեծ նոր խան, վերի յարկ, Թ. 17, Կ. Պոլիս:

ՀԱՅԿ ԵՂԻԱԶԱՐԵԱՆ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Բերնի և ակոսյի հիւանդութեանց դարմանում: Արհեստական
ակոսներ նուրբ ու ճաշակաւոր: Հիւանդ կ'ընդունի ամեն օր:
ՍԵԿԵՏՍԵՒ, Սէլամսըզ, Տիամանթափոլ փողոց, Թիւ 16

1

ՄԻՋՐԱՆ Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

Զօրապնի խան, քիւ 5

Կը ծախէ տպածոյի, ճերմակեղէնի, տօքումայի ամէն տե-
տակները, նաև խասա, մէրմէրչահի, տիւլպէնա, սպինաթօ,
տօրի, բազէն և վրլուր: Վաճառումները կ'ըլլան թէ՛ մէծա-
քանակ և թէ՛ փոքրաքանակ: Խանութեաններու համար
ԱՊԱՌԻԻԿ երկու ստորագրութեամբ 2-1

ԳՐԱՏՈՒՆ

Յովհաննէս Գրլընեան

ԳՐԱՎԱՃԱՌ - ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐ

Գրվածություն

Գրված

Գրվածություն

ԳՐԼԸՃԵԱՆ Գրատունը իր գրեական ճօս մթերքով
Մէարիֆէն արածնուած Օսմ., Հայերէն, Փրանս., Անգղ. և
Գերմ. դասագրքերու յանձնարարութիւններ կը կատարէ
փութով խնամով և դիւրամատչելի պայմաններով: Գրա-
տան սկզբունքն է յաճախորդին չափուն մէջ փնտել իր ար-
դար շահը: Իր գտած համակրութեան ապացոյցն է իր ուղ-
ղամիտ յաճախորդներուն հետզհետէ աճող մեծ թիւը: Փորձ
մը միայն կը բաւէ համոզուելու գրատանս ճշտապահ և ուղ-
ղամիտ գործառնութեանց մասին: Հասցէ.
Գրատուն Յովհաննէս Գրլընեան, Մեծ Նոր-խան, Կ. Պոլիս
40-1

Օ ԲՈՒՑԿՈՒՆ

Մեքենական առաջնակարգ Գործատուն

Լուացֆի, արդուկի, փոլայի

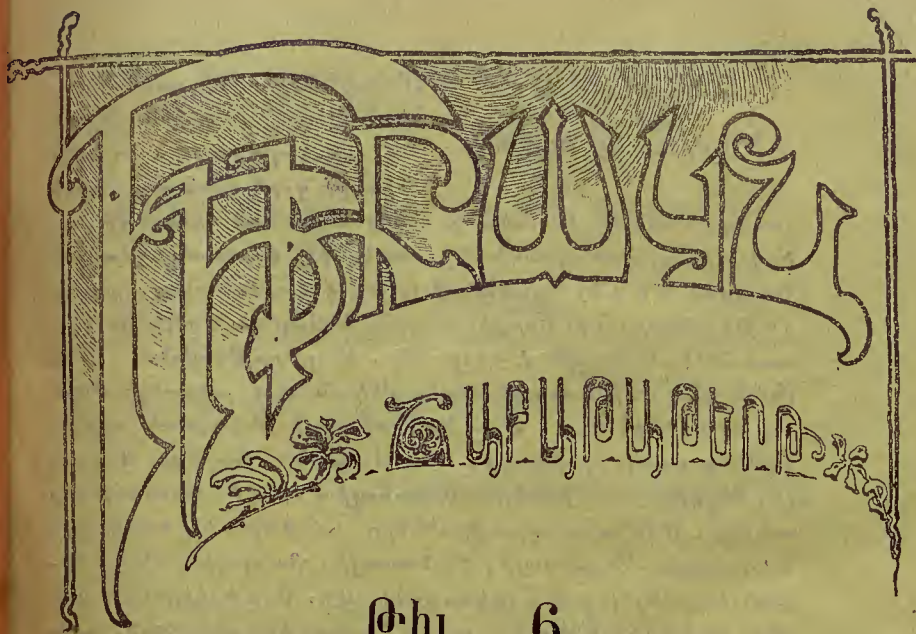
97. ԲԵՐԼ. ՏԷՐԵՐ ՍՕԼ ԱՂԶԸ ԳՈՒՄԱՐԱՏԱՐ ԵՐԵՎԱՆԻ 97.

Օ ԲՈՒՑԿՈՒՆ Գործատունը կ'ստանձնէ ամէն տեսակ ճեր-
մակեղէնի լուացք, արդուկ եւ քօլա, նշանաբան ունենալով

Մաքրութիւն

ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ

Ճշտապահութիւն

Թիւ 6

Տ Մ Ա Ր Տ 1906

ԸՆԴԵՂԷՆԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՌՈՒՏՈՒՐԻ ԿԵԳՐՈՆՆԵՐ. — Գոնիայի առեւտր. զարգացումը եւ մեր վաճառականները. — Իզմիրի առեւտրական հրապարակը. — Ապաօղլու եւ Սիվրիհիսարեան վաճառատուն. — Իբրանոսեան եղբարց մասնաձիւղը. — Ապառիկ զործառնումիւններ. — Գոնիայի առաջնակարգ վաճառականները

Ի՞ՆՁ Է « ՍԹՕՐ » Ը եւ անոր դերը վաճառականութեան մէջ

ՊՍՏՄՈՒԹԻՒՆ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ. — Ինչպէս հարստացաւ Անգղիա (1400-1500)

ԶՈՒՆԱՅԻ եւ կերպասի վաճառականներուն անունները

ԴԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼԵՅՈՒ. —

Զորս դաս (Վերջ ընթերցանութեան հատուածին)

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՅԻՆՆԵՐ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԳՐՈՆԻԿ. — Թուրքիոյ կտաւները. — Վաճառականի բարքեր. — Աֆիօնի հրապարակը. — Պարսիկ վաճառականներու առեւտրական զործառնումիւնները. — Պոլսոյ նաւահանգիստը.

Հատը 40 փարս

Հատը 40 փարս

ԱՊՐԱՆՔ ՄԸ

Ինչպէս կը ծախուի

Ամերիկէն Էֆօրդի առեւտրական թերթին վերջին թիւին մէջ կը կարդանք. « — Ամերիկացի գործարանատէրներէն

շատերը, մինչեւ իսկ անոնք որոնց ապրանքը կրնայ ղիւրաւ ծախուիլ արտասահմանի մէջ, տակաւին կատարելապէս չեն հասկցած թէ ի՛նչ եղանակով պէտք է ծախել իրենց արտադրութիւնները: Նիւ Եորքի Նեքլնէլ Ֆոֆօկրաֆ Քրմբէնի արտածութեան ճիւղին վարիչը, Մր. Ուօլթըր Սդիվընս, Ամերիկէն Էֆօրդի խմբագիրներէն մէկուն հետ տեսակցութեան մը պահուն ըսած է. « — Առեւտրական ընդարձակ գործեր կ'ընենք օտար երկիրներու հետ: Լոնտոնի, Բարիզի, Պրիստէլի, Պերլինի եւ Սիտնէյի (Աւստրալիա) մէջ մասնաճիւղեր ունինք: Մեր արտադրութիւնները կը ծախուին հարաւային Ամերիկայի, Մեքսիկայի, Քանադայի, Քուպայի, Բորգո Ռիքոյի եւ մինչեւ իսկ Հնդկաստանի մէջ: Այս երկիրներու հետ մեր գործառնութիւնները տարուէ տարի կը բազմանան, որովհետեւ ծանուցումին կարեւորութիւնը ըմբռնած ենք: Վաճառական մը կամ գործարանատէր մը ո՛րչափ երկար ատեն ծանուցում տայ, այնքան աւելի արդիւնաւոր կ'ըլլայ այդ ծանուցումը: Ծանուցումը դադրածին պէս, առուտուրն ալ կը դադրի: Առեւտրական թերթը զօրաւոր օժանդակ մըն է այն վաճառականներուն, որոնք կը փափաքին իրենց առուտուրը ընդարձակել »:

Բիւրակն

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

Տարեկան Բաժնեդիւնն է կանխիկ 60 զրուշ, վեցամսեան 30, եռամսեան 15 եւ միամսեան 5 զրուշ: Տարեկան բաժնեգինը կանխիկ վճարող ամէն բաժանորդ կ'ընդունի 1. Մեքսիկէ, Հինգ հատոր, թղթակազմ 2. Հարիւր այցաքարտ, երեք լեզուով, 3. Տօրը տողնոց ծանուցում մը Բիւրա էջ տպել աւել իրաւունք: Մեքսիկէն եւ այցաքարտին առաքման ծախքն է 6 զրուշ: Հասցե. —

بوراجن) ارمنيجه غزته سی اداره سی — باب عالی جادده سنده نومرو ۳۸

խմբագրութիւն «ԲԻՒՐԱԿՆ»ի, Պապը Ալի Բաւսսքի, Ն. 38
Rédaction de la revue PURAGN, Bab ali djaddéssi, N. 38